

GROENLINKS

SÚDWEST-FRYSLÂN

**VERKIEZINGSPROGRAMMA
2022-2026**

KEUZES VOOR EEN TOEKOMST

In elke gemeente een wethouder

De afgelopen bestuursperiode heeft GroenLinks met succes deelgenomen aan de coalitie en het college van B&W van de gemeenten de Fryske Marren en Súdwest-Fryslân. In beide gemeenten hadden we een wethouder. Dat helpt ons om het verschil te maken op het terrein van duurzaamheid, sociaal beleid en transparant bestuur. Ook door een gedegen bestuursstijl neer te zetten; positief, constructief, verbindend en met een duidelijk doel voor ogen: een gemeente die voortvarend aan de slag is met de klimaatopgave en waar plek is voor iedereen.

De maatschappij op slot

In de afgelopen periode zijn de landelijke ontwikkelingen niet aan onze gemeente voorbijgegaan. De coronacrisis heeft een groot effect gehad op het dagelijks leven. Ineens kwamen veel dingen tot stilstand en raakte de zorg overbelast. Corona zorgde voor eenzaamheid, verlies van inkomen, onzekerheid en angst en verlies van geliefden. Gewone activiteiten konden niet uitgevoerd worden, de maatschappij ging op slot. En er ontstond diepe maatschappelijke verdeeldheid over de maatregelen en de routekaart op weg naar "normaal". Wantrouwen naar overheid, wetenschap en pers werd openlijk uitgesproken. Standpunten werden naar voren gebracht met agressie en zonder ruimte voor tegengeluid.

Nieuw initiatief

Tegelijk zagen we ook nieuwe initiatieven ontstaan en creatieve oplossingen voor problemen en saamhorigheid. Rijk, Provincie en gemeenten hebben ingezet op ondersteuning van mensen, organisaties en ondernemers, om te voorkomen dat ze omvallen en om de leefbaarheid te behouden. Thuiswerken werd de norm. Het ommetje en het buiten zijn herwaardeerd. We kwamen elkaar weer tegen, we hadden weer tijd voor elkaar. Een besef dat we elkaar nodig hebben, contact en nabijheid vormen de basis van ons bestaan. Het algemeen belang overlapt het eigenbelang.

Kiezen voor de toekomst

We hebben nu nog te maken met de effecten van de coronatijd, in zorg, op school, bij ondernemers, bij jong en oud. Het oude normaal komt niet meer terug. Nu is de kans om het nieuwe normaal vorm te geven. GroenLinks wil dat doen vanuit haar idealen.

GroenLinks kijkt niet alleen vier jaren vooruit. Wij hebben oog voor de langere termijn. Keuzes die we nu wel of niet maken hebben grote gevolgen voor later. Wij schuiven moeilijke keuzes niet voor ons uit. GroenLinks kiezen betekent kiezen voor:

- noodzakelijke veranderingen om de gevolgen van de klimaatveranderingen tegen te gaan;
- verkleinen van de afstand tussen overheid en inwoners, meer directe democratie;
- meer en betaalbare woningen, energieneutraal en toekomstbestendig;
- sociale ondersteuning van de mensen die dat nodig hebben;
- verduurzaming van de voedselketen, van productie en bewerking tot consumptie.

Het klimaat centraal

Feitelijk hebben we geen keus meer. Niets doen is geen optie. Willen we over 30 jaar überhaupt nog kunnen wonen en werken in onze gemeenten (zonder natte voeten), dan zullen we de gevolgen van de klimaatverandering serieus moeten nemen. GroenLinks stelt het klimaat daarom centraal in al haar keuzes, in beleid en uitvoering. De klimaatcrisis als (laatste) kans. Samen aan de slag voor een duurzame en rechtvaardige toekomst voor iedereen. De kosten eerlijk verdelen. We mogen onze kinderen niet achterlaten met een onmenselijke opgave.

Namens het bestuur van GroenLinks regio Zuidwest Fryslân

Erik Faber, lijsttrekker GroenLinks Súdwest-Fryslân

Inhoudsopgave

KEUZES VOOR EEN TOEKOMST.....	2
Inhoudsopgave	3
GROENLINKS: KIEZEN VOOR HET KLIMAAT	4
Wachten kan niet meer	4
Naar een duurzame economie	4
Meepraten, meebeslissen en meedoen. – Jij kunt veel bijdragen!	4
CONCREET WIL GROENLINKS:	5
GROENLINKS: KIEZEN VOOR EEN GEZONDE OMGEVING	6
Welzijn of welvaart?.....	6
Woonwensen.....	6
CONCREET WIL GROENLINKS:	6
GROENLINKS: KIEZEN VOOR SCHOON VERVOER	8
De toekomst is elektrisch.....	8
Spoiler.....	8
CONCREET WIL GROENLINKS:	8
GROENLINKS: KIEZEN VOOR DUURZAAM ONDERNEMEN	9
Duurzaam Ondernemen	9
Kringlooplandbouw.....	9
Kansen voor agrariërs.....	9
Toeristen in de natuur	10
CONCREET WIL GROENLINKS:	10
GROENLINKS: KIEZEN VOOR EERLIJK DELEN	11
Iedereen doet mee	11
Goede en betaalbare zorg	11
Geld voor iedereen?	11
CONCREET WIL GROENLINKS:.....	12
GROENLINKS: KIEZEN VOOR DE JEUGD.....	13
De jeugd heeft de toekomst	13
Goed onderwijs is belangrijk	13
Een inclusieve samenleving = een samenleving waar iedereen meedoet	14
CONCREET WIL GROENLINKS:.....	14
GROENLINKS: KIEZEN VOOR ELKAAR.....	15
Democratie in de steigers	15
Right to challenge	15
Waar je elkaar ontmoet	15
Kunst en cultuur.....	15
Sport en bewegen.....	16
CONCREET WIL GROENLINKS:	16
GROENLINKS: KIEZEN VOOR HET FRIES	17
CONCREET WIL GROENLINKS:	17

GROENLINKS: KIEZEN VOOR HET KLIMAAT

Wachten kan niet meer

De klimaatcrisis is de grootste opgave van onze tijd. Het tegengaan van de opwarming van de aarde vergt al onze daadkracht, creativiteit en wil tot samenwerking. Wachten kan niet meer: we moeten nú de handen uit de mouwen steken. De gemeente is daarbij onmisbaar. Maar alleen samen met jullie, onze bewoners kunnen we de noodzakelijke verduurzaming in de praktijk brengen. GroenLinks zet zich in voor iedereen die wil bijdragen aan deze opgave. Boeren, ondernemers, inwoners, jongerenbewegingen, coöperaties en instellingen die iedere dag bezig zijn om die grote verandering te bewerkstelligen. Stap voor stap. In het besef dat de leefbaarheid van onze planeet voorbij het eigenbelang gaat. De 17 Sustainable Development Goals (SDG's zijn duurzaamheidsdoelen) van de Verenigde Naties zijn voor GroenLinks leidend.

Met GroenLinks in het college van B&W won Súdwest-Fryslân in 2021 de prijs voor Visionair tijdens de Global Goals Gemeenteverkiezing. Een erkenning dat wij er als gemeente het best in slagen om de duurzaamheidsdoelen uit het SDG-kompas te vertalen naar dagelijks beleid en gemeentelijke activiteiten. Met de Regionale Energiestrategie (RES) als sterk voorbeeld. Het lukt GroenLinks om het landelijke Klimaatakkoord in samenspraak met alle betrokkenen een lokale invulling te geven: draagkracht!

Naar een duurzame economie

Voor GroenLinks is het vanzelfsprekend dat we zoveel mogelijk energie besparen en dat we de energie die we nodig hebben schoon opwekken. We maken ons los van fossiele energie en bouwen aan een klimaatbestendige samenleving. Tegelijk zetten we in op een circulaire economie, waarin grondstoffen en reststoffen zoveel mogelijk worden hergebruikt. Op dit moment is slechts 13 tot 28 procent van de economische activiteiten circulair. De overgang naar een circulaire of kringlooeconomie is een essentieel onderdeel van de verandering naar een economie die klimaatbestendig is. GroenLinks wil dat onze gemeente daarom vaart blijft maken op het gebied van schone energieopwekking, energiebesparing, afvalscheiding, verminderen van de hoeveelheid restafval, circulair bouwen, natuur-inclusieve landbouw, circulaire inkoop en de eigen bedrijfsvoering. Beleid dat mede door GroenLinks is vastgelegd in de gemeentelijke Klimaatagenda en visie Energietransitie krijgt zo handen en voeten. Op deze manier stimuleert onze gemeente (jonge) bedrijven in deze sector.

Als gemeente steken we de hand in eigen boezem. Circulariteit geldt bij alle inkoop, aanbestedingen en vergunningen voortaan als bepalend criterium. We zetten in op diftar (differentiële tarieven), zodat we minder afval weggooien. Huishoudens die minder restafval aanbieden betalen een lagere afvalstoffenheffing. Tegelijk maken we het gemakkelijker om afval gescheiden in te leveren. GroenLinks streeft naar een maximum van 30 kg huishoudelijk restafval per inwoner in 2025. Certificering volgens de CO2 prestatieladder zorgt ervoor dat al deze beloften niet vrijblijvend zijn.

Meepraten, meebeslissen en meedoen. – Jij kunt veel bijdragen!

Door de aanpak van de klimaatcrisis verandert onze energievoorziening en het gebruik van onze omgeving. GroenLinks zorgt ervoor dat iedereen meedoet, meepraat en meebeslist over de manier waarop de energietransitie wordt gerealiseerd. Burgerparticipatie is essentieel. In 2021 heeft onze gemeente de Transitievisie Warmte vastgesteld. Hierin staat hoe we wijken en dorpskernen loskoppelen van het gas. Een plan dat alleen maar kan slagen met inspraak van bewoners. Een kans ook met ideeën van diezelfde bewoners de leefbaarheid in hun wijk of dorp te verbeteren.

Het landelijk Klimaatakkoord verplicht ons om uiterlijk 2030, 8000 woningen van het gas af te koppelen. GroenLinks is blij dat we voor "het Eiland" in Sneek een Wijkuitvoeringsplan hebben vastgesteld en het werk hier samen met de woningcorporaties kan voortgaan. Niet iedereen heeft geld om zijn huis te verduurzamen, terwijl de woonlasten wel stijgen. Om de kosten van de energietransitie eerlijk te verdelen ontwikkelen we specifiek beleid voor huishoudens met een laag inkomen. GroenLinks wil energiearmoede voorkomen.

CONCREET WIL GROENLINKS:

Een wethouder voor Klimaat & leefbaarheid om het belang van de energietransitie te onderstrepen.

Voortrekkers in de transitie ondersteunen en faciliteren, door duidelijke processen uit te werken die helpen participatie, draagvlak en lokaal eigendom te verankeren in vergunningverlening en ruimtelijk beleid. Coöperaties, pioniers en maatschappelijke veranderaars zijn de stuwende kracht achter de overgang naar een klimaatbestendige samenleving.

Dat de gemeente haar voorbeeldfunctie oppakt. We gaan daarom voor maximale CO₂-reductie en een duurzame bedrijfsvoering binnen de eigen gemeentelijke organisatie. We gebruiken groene stroom of wekken zelf energie op voor ons maatschappelijk vastgoed (scholen, sportvoorzieningen, buurthuizen, enz.).

Dat de lasten van de energietransitie eerlijk worden verdeeld. Iedereen krijgt ondersteuning bij het energiezuinig maken van de woning. En iedereen krijgt de kans om lid te worden van een energiecoöperatie. De gemeente volgt de afspraak uit het Klimaatakkoord: we realiseren (ook grootschalige) wind- en zonneprojecten op basis van minimaal 50% lokaal eigendom. Alle inwoners (ook die met een kleine beurs) moeten mee kunnen doen en mee profiteren.

Dat alle bedrijven mee doen aan de energietransitie. We zijn streng als het gaat om de naleving van de milieu-eisen uit de Omgevingswet. Tegelijkertijd helpen we het MKB actief om besparende maatregelen door te voeren.

GROENLINKS: KIEZEN VOOR EEN GEZONDE OMGEVING

Welzijn of welvaart?

De lucht die we inademen, de grond waarop we wonen, werken en recreëren, het water en het geluid. Al deze factoren zijn van invloed op het welzijn en de gezondheid van mensen, dieren en planten. Welzijn van mensen staat voor GroenLinks centraal. Gunstige omstandigheden voor gezondheid vragen om een goede leefomgeving en een gezond milieu. Bij de gemeentelijke uitvoering van de Omgevingswet moeten alle mogelijkheden worden benut om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. Handhaven en zoveel mogelijk versterken van de milieunormen. Onze leefomgeving moet schoon, groen en duurzaam zijn. De klimaatverandering maakt het weer heftiger. Het wordt heter en natter. Om hittestress tegen te gaan moeten we de bebouwde omgeving vergroenen en regenwater opvangen.

In de afgelopen periode heeft de gemeente heeft zich aangesloten bij het schone luchtakkoord na een motie van GroenLinks.

GroenLinks wil dat de gemeente stimuleert dat daken worden afgekoppeld van het riool en het verharderen van tuinen wordt tegengegaan. Meer voorlichting en actie, met 'Operatie Steenbreek' als goed voorbeeld (doet goed volgen). GroenLinks wil versneld regenwater scheiden van afvalwater en de overstort van het vuilwaterriool naar het oppervlaktewater beëindigen.

Woonwensen

Woningen bouwen voor de toekomst, betekent dat we nu de woningen bouwen waar over 30 jaar behoefte aan is. Vooral kleinere en/of levensloopbestendige woningen. Leegstaande panden (winkels, bedrijven, kerken en kantoren) omvormen tot woningen. Grote gebouwen zoals boerderijen, omvormen tot meerdere woningen. Wonen in kleine kernen behouden, ecologisch bouwen en ecologische wijken bevorderen, initiatieven voor ongebruikelijke woonvormen ondersteunen. Geen ruimte voor megalomane plannen, zoals het 'Deltaplan voor het Noorden.'

GroenLinks heeft zich met succes ingezet om woonwensen te kunnen realiseren. In Bolsward is een eco-wijk in ontwikkeling en is onderzoek gedaan naar het gebruik van restwarmte van bedrijven voor woningen in Bolsward-Noord. In het voormalige Bogerman in Wommels realiseert het dorp voordelige woningen voor onze jeugd. Onze gemeente steunt het dorpsinitiatief in Heeg, in haar plannen voor een collectieve warmtevoorziening..

CONCREET WIL GROENLINKS:

De biodiversiteit bevorderen, ook in het stedelijk gebied, dorpen en wijken. Dat betekent kiezen voor ecologisch beheer van plantsoenen, groenstroken en andere openbare ruimte.

Nieuwbouw binnen de bestaande bebouwing (rode contour) en natuur-inclusief en circulair bouwen. Nieuwbouw bestaat gemiddeld uit minimaal 50% sociale huur, vastgelegd in prestatieafspraken met de woningcorporaties. Verhardingen in nieuwbouwplannen beperken.

In het veenweidegebied een nieuwe economie tot stand brengen, waarbij het (grond) waterpeil zodanig is dat de bodemdaling en de CO₂-uitstoot stoppen en schade aan fundering wordt voorkomen. De functies in het gebied passen zich aan bij de hogere (grond)waterpeilen.

Karakteristieke landschapselementen behouden en verbeteren.

Samen met de recreatie- en toerismesector en inwoners werken aan het behoud van natuur en landschap als werkkapitaal voor die sector.

De transitie van de traditionele landbouw naar natuur-inclusieve landbouw ondersteunen, zoveel mogelijk biologisch met aandacht voor het bodemleven. Geen ruimte voor intensivering en niet- grondgebonden veeteelt: geen mega-stallen. Bevorderen kleinschalige bedrijvigheid in leegkomende agrarische gebouwen,.

Dakvlakken gebruiken voor zonnecellen of groene beplanting. Prioriteit voor zonnecellen op daken, daarna pas in de open ruimte. Geen nieuwe windparken of zonneparken in het IJsselmeer of andere natuurgebieden.

Uitbreiding en verbetering van de kwaliteit van natuurgebieden. Ook verbetering van de natuur van het IJsselmeer en natuurverbindingen tussen IJsselmeer, Waddenzee en achterland. Geen industriële delfstoffenwinning in het IJsselmeer.

GROENLINKS: KIEZEN VOOR SCHOON VERVOER

De toekomst is elektrisch

GroenLinks geeft voorrang aan schoon vervoer. Het rijden op fossiele brandstof heeft zijn langste tijd gehad. Elektrisch rijden, fietsen en varen is in de afgelopen jaren gewoner geworden en zal nog verder uitbreiden. Mede door toedoen van GroenLinks zijn er veel laadpunten geplaatst, maar er moeten er nog veel meer komen. Gezien de urgentie moet dit plan versneld worden uitgevoerd. De gemeente geeft als organisatie het goede voorbeeld door in te zetten op fossielvrij rijden. Ook de (elektrische) fiets wordt belangrijker, zowel voor woon-werkverkeer als voor recreatie. De fietser verdient meer ruimte en veilige routes.

Daarom wil GroenLinks een ambitieus fietspadenplan in samenwerking met de Fietsersbond uitwerken voor woon-school-werkverkeer en recreatie. Met o.a. hoogwaardige woon-werk fietsroutes, een sluitend netwerk van hoofdfietspaden, voorrang voor fietsers op rotondes in de bebouwde kom en 'doorfietspaden' in het buitengebied, zoals de route Sneek-Joure. We zetten in op versteviging van de vervoersketen -de hele route van huis naar bestemming- goede fietsstalling bij bushaltes, het uitbreiden van deelfietsen of OV-fietsen bij treinstations en busknooppunten.

Spoiler

Arriva heeft met instemming van de Provincie, tijdens de coronacrisis de – al magere - dienstregeling van de bussen in Fryslân verder versoerd. De Friese gemeenten moeten er samen voor waken dat die versoering niet blijvend wordt, want als ritten worden geschrapt en buslijnen verdwijnen, jaag je mensen de bus uit en kom je in een negatieve spiraal.

CONCREET WIL GROENLINKS:

Geld vrijmaken om hoogwaardige fietsroutes.

De positie van voetgangers en fietsers bij het uitwerken van maatregelen op verkeersgebied centraal stellen.

Innovatieve vormen van vervoer, zoals elektrische watertaxi's, elektrisch busvervoer tussen kernen en wijken en stadscentra.

Het elektrisch treintje in de binnenstad van Sneek terug laten komen.

GROENLINKS: KIEZEN VOOR DUURZAAM ONDERNEMEN

Duurzaam Ondernemen

GroenLinks wil duurzaam ondernemen stimuleren. De gemeente moet bijdragen aan de overgang naar een circulaire economie door haar inkoopbeleid hierop in te richten en bedrijven helpen de omslag te maken. Onze economie gaat de komende tijd over van 'fossiel' naar steeds meer biomassa als grondstof. Daarom wil GroenLinks dat de gemeente biobased-bedrijven de ruimte biedt en ze bij elkaar brengt op geselecteerde bedrijventerreinen, zodat 'afval' uit het ene bedrijf grondstof kan zijn voor een naastliggend bedrijf. De gemeente neemt het initiatief om hiervoor een pilot te starten in overleg met de provincie en het onderwijs.

De gemeente moet helpen de benodigde infrastructuur te realiseren. Ook gaan we in overleg met opleidingen en bedrijfsleven inzetten op het omscholen van mensen en hen toeleiden naar groene banen. Denk hierbij aan installateurs van warmtepompen en zonnepanelen, elektrotechnici en fijnslopers.

Er zijn grote verschillen in onze gemeente hoe bedrijven op bedrijventerreinen omgaan met verduurzaming. Op bedrijventerreinen liggen enorme mogelijkheden voor verduurzaming. In onze gemeente komt bedrijventerrein Hemmen 3. GroenLinks wil dit bedrijventerrein klimaatbestendig maken en volop ruimte te geven aan circulaire ontwikkeling, zodat het een voorbeeld is voor andere gemeenten.

Kringlooplandbouw

GroenLinks is voorstander van een duurzame en kwalitatief hoogwaardige landbouwsector. (veeteelt en akkerbouw, bloembollen). De landbouw moet drastisch verduurzamen in een veel hoger tempo dan nu gebeurt. Dit is nodig voor de vermindering van de uitstoot, herstel van de weidevogelstand, kwaliteit van het landschap, vermindering van de transportkilometers en de gezondheid van de omwonenden. Veel agrariërs willen graag verduurzamen en hebben daarvoor goede plannen, maar lopen daarbij aan tegen problemen wat betreft bedrijfsvoering, ruimte, regelgeving en weerstand in de omgeving. Vaak blijkt dat in gebiedsprocessen, waar de verschillende partijen met elkaar in gesprek gaan, heel praktische oplossingen gevonden kunnen worden.

De gemeente heeft een rol om deze gebiedsprocessen te ondersteunen met kennis en menskracht. Daarnaast moet de gemeente naar Provincie en Rijk blijven lobbyen voor heldere regels voor langere tijd, zodat ondernemers daar hun plannen op af kunnen stemmen. Ook moet er ruimte zijn voor experimenten, op basis van heldere afspraken. De gemeente faciliteert hierin en brengt deze in bij Provincie en Rijk.

Kansen voor agrariërs

GroenLinks zet zich in voor meer biologische landbouw en verduurzaming van de gangbare landbouw, o.a. door gemengde bedrijven meer ruimte te geven. Daarmee kan de mestkringloop worden gesloten en meer lokaal veevoer worden gebruikt. Het plan met kleine windmolens tot 15 meter, is een voorbeeld hoe behoud van het landschap en energietransitie goed samen kunnen gaan. GroenLinks is voor verdere verbreding van de activiteiten op het boerenbedrijf. Leegkomende, karakteristieke boerderijen kunnen behouden blijven door andere vormen van bedrijvigheid toe te staan. Verbreding van economische activiteiten op het platteland is belangrijk voor de vitaliteit van ons landelijk gebied. Duurzame energieopwekking, het opwerken van organische stoffen tot hoogwaardige producten en kleinschalige recreatie zijn kansen voor onze agrariërs.

GroenLinks wil stimuleren dat, eventueel in coöperatief verband, agrariërs hun streekgebonden producten lokaal kunnen afzetten. Mensen willen meer betalen voor producten waarvan ze de afkomst kennen. Dat levert een eerlijkere prijs voor boeren en meerwaarde voor de klanten. Zichtbaarheid van het productieproces zal ook de biologische productiewijze stimuleren.

Toeristen in de natuur

Recreatie en toerisme zijn belangrijke dragers van de economische ontwikkeling van onze gemeente. De recreatieve sector is goed voor ruim 10% van de werkgelegenheid en de uitgaven van toeristen houden voorzieningen in onze kernen in stand. GroenLinks wil werkgelegenheid in deze sector verbinden met duurzame innovatie, met oog voor bescherming en behoud van landschap en natuur. Die zijn immers essentieel voor de gasten die onze gemeente bezoeken. Een negatief gevolg van recreatie is het toenemende gebruik van reguliere woningen als tweede huis of recreatiewoning. In diverse kernen is het gevolg daarvan zichtbaar. Meer woningen staan gedeelten van het jaar leeg of worden wisselend gebruikt; het aantal inwoners (met kinderen) neemt af en daarmee lopen voorzieningen gevaar.

Een actieplan om dit tegen te gaan is nodig, met maatregelen op het gebied van handhaving en bestemming en het betrekken van inwoners uit de kernen. Nieuwe recreatiewoningen mogen alleen gebouwd mogen worden, onder voorwaarde van verhuurverplichting.

CONCREET WIL GROENLINKS:

Zich inzetten voor natuur-inclusieve bedrijven in onze gemeente.

Agrariërs stimuleren (en de ruimte geven!) om te experimenteren met vormen van duurzame landbouw.

Schaalvergroting in de landbouw alleen mogelijk maken volgens de Nije Pleats-methode. Bij uitbreiding van stallen moeten er zonnepanelen geplaatst worden.

Bij uitbreidingsplannen in de landbouw de risico's voor de volksgezondheid mee laten wegen. Bij elke aanvraag voor een omgevingsvergunning hoort een GGD advies.

Kleinschalige, grondgebonden boerenbedrijven. Uitbreiding naar megastallen volgens de definitie van Alterra zullen we ontmoedigen (Volgens Alterra omvat een megastal 7.500 vleesvarkens of 1.200 moedervarkens of 120.000 leghennen of 220.000 vleeskuikens of 250 melkkoeien of 2.500 vleeskalfjes).

Geen nieuwe geitenhouderijen of uitbreiding van bestaande boerderijen, zolang er geen expliciete duidelijkheid van de RIVM is over de effecten voor de volksgezondheid.

Andere vormen van bedrijvigheid toestaan in leegstaande karakteristieke boerderijen.

Een verhuurplicht voor nieuw te bouwen recreatieparken.

Stimuleren dat er ook camping en kampeerverblijven komen en blijven voor mensen met een smalle beurs.

GROENLINKS: KIEZEN VOOR EERLIJK DELEN

Iedereen doet mee

GroenLinks gaat voor een gemeente waarin we eerlijk delen. Iedereen in Súdwest-Fryslân heeft recht op een goed leven, goede zorg en eerlijke kans op goed werk en een fatsoenlijk inkomen.

GroenLinks wil dat iedereen mee kan doen. Via betaald werk, school, mantelzorg of vrijwilligerswerk. De gemeente kan mensen helpen en begeleiden als ze dit zelf niet lukt. Met zorg voor elkaar.

We willen een samenhangende aanpak tussen welzijn, werk, inkomen, wonen, gezondheid en jeugdzorg. Mantelzorgers en andere vrijwilligers werken goed samen met professionals. Onze inwoners weten vaak zelf het beste welke zorg zij nodig hebben. Dit ondersteunt GroenLinks en staan we niet in de weg met ingewikkelde regels en procedures.

Goede en betaalbare zorg

Mensen die zorg nodig hebben verdienen de beste zorg. Op de plaats die ze zelf het liefste willen en altijd onder eigen regie. GroenLinks vindt dat de gemeente daarin met haar sociaal wijkteams een coördinerende rol moet spelen. Met eigen verantwoordelijkheid en middelen. Dicht bij de mensen, goed toegankelijk, zodat een persoonlijk gesprek en maatwerk het beste mogelijk zijn.

Vanaf 2022 gaat de gemeente de inkoop van zorg anders doen. We gaan werken met hoofdaannemers binnen een bepaald gebied. Door deze nieuwe manier hopen we de samenwerking tussen diverse dienstverleners, vrijwilligers en mantelzorgers nog verder te verbeteren. Maar omdat het een hele nieuwe manier van werken is, zal GroenLinks kritisch blijven controleren dat iedereen de zorg krijgt die hij of zij wil hebben en nodig heeft. We zullen niet aarzelen om in te grijpen als dat nodig is.

GroenLinks heeft grote waardering voor alle vrijwilligers en mantelzorgers in onze gemeente. Wij vinden dan ook dat zij minstens een keer per jaar in het zonnetje moeten worden gezet. Daarnaast willen wij speciale aandacht vragen voor kindermantelzorgers.

Geld voor iedereen?

GroenLinks wil experimenteren met het basisinkomen. Het basisinkomen draagt bij aan het oplossen van schulden en het verbeteren van het vertrouwen van mensen in de bijstand. De gemeente is niet bevoegd dit in te voeren, maar kan wel experimenteren met bepaalde dingen. Bijvoorbeeld voor mensen in de bijstand. GroenLinks wil zo de vrijheid van mensen in de bijstand vergroten, op basis van vertrouwen.

De ongelijkheid tussen mensen stijgt al tientallen jaren en de vaste lasten zijn de afgelopen jaren fors verder gestegen. Mensen liggen soms wakker van geldzorgen. Daarom moeten regelingen en toeslagen voor alle inkomens tot 120% van het minimuminkomen toegankelijk en ruimhartig zijn.

GroenLinks kiest voor een actieve aanpak van de schuldenproblematiek via goede preventie, schuldsanering en nazorg. Samenwerking tussen instanties zoals gemeenten, woningcorporaties en energiebedrijven is daarbij belangrijk. Maar ook een goede facilitering van de voedselbank, de kringloopwinkel, de tweedehandskledingwinkel en de repair- cafés moeten meegenomen worden in de armoedebestrijding. De gemeente moet daarvoor een stevige afdeling voor schuldhulpverlening met een eigen budget in huis hebben. Ons motto is: De gemeente is er voor de mensen. GroenLinks wil een hulploket waar je naartoe gaat als je hulp wilt

Mensen die (tijdelijk) geen betaalde baan hebben maar dat wel willen, die wil GroenLinks helpen via een te vormen leerwerkbedrijf. Het bestaande sociale werkbedrijf Empatec moet omgevormd worden tot dat nieuwe bedrijf. De mensen die daar werken, een opleiding of omscholingsprogramma volgen, moeten daarbij centraal staan. Wat willen zij en hoe kunnen we hen dat zo goed mogelijk geven?

De mensen die momenteel werken bij Empatec hebben een zogeheten Sociale Werkplaats (SW)-indicatie. Landelijk zijn de regels op dat gebied veranderd. Daarvoor in de plaats is er een andere, landelijke regeling gekomen: Beschut Werk (BW). Deze indicatie is echter zo lastig te krijgen, dat daar niet veel mensen voor in aanmerking komen. GroenLinks vindt dat deze bezuiniging van de landelijke overheid moet worden teruggedraaid en totdat het zover is, de gemeente zich maximaal moet inspanssen om ervoor te zorgen dat deze groep mensen niet tussen wal en schip valt.

CRONCREET WIL GROENLINKS:

Dat de gemeente bij zorgvragen maatwerk blijft aanbieden en uitgaat van de mogelijkheden en wensen van de inwoner.

Dat mantelzorgers jaarlijks door de gemeente in het zonnetje worden gezet, waarbij de invulling van het mantelzorgcompliment maatwerk wordt.

Dat er een experiment komt met het basisinkomen, door de regels rondom de bijstand te versoepelen.

Eén hulpket voor sociale regelingen en alle andere hulpvragen.

Dat er een actieve aanpak komt van de schuldenproblematiek via goede preventie, schuldsanering en nazorg.

GROENLINKS: KIEZEN VOOR DE JEUGD

De jeugd heeft de toekomst

In Súdwest-Fryslân doen kinderen en jongeren ertoe. Het wordt vaker gezegd maar dat maakt het niet minder waar: zij zijn de toekomst. En de beslissingen die wij als volwassenen nú maken, hebben invloed op hun leven: nu en in de toekomst. Daarom luistert GroenLinks goed naar hun wensen en verwachtingen.

GroenLinks heeft zich ingezet voor kinderconferenties. Op deze manier vraagt de gemeenteraad goede ideeën aan basisschoolkinderen. Met een jeugdraad willen GroenLinks de jeugd tot 18 jaar meer betrekken bij het maken van het beleid in de gemeente. Zo praten we niet over jongeren maar mét jongeren.

Er groeien kinderen op in armoede. Elk kind is er een te veel! Niet alleen kunnen zij hierdoor niet de dingen doen die elk kind zou moeten kunnen doen, ook de stress die kinderen hierdoor ervaren heeft grote gevolgen voor de rest van hun leven. Als jongeren door schulden in de problemen komen dan moet de gemeente helpen door het instellen van een 'jongerenkrediet', waarbij de gemeente de schuld overneemt en een afbetalingsregeling treft met de jongeren.

De gemeente is verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp. Als jongeren thuis of op school problemen hebben, dan moeten de jeugdhulpverleners van de gemeente daar snel bij kunnen helpen. Wachtlijsten zijn dus uit den boze. We moedigen nieuwe samenwerkingsvormen tussen de hulpverlening van de gebiedsteams en gespecialiseerde hulpverlening aan. Door op deze manier te werk te gaan, kunnen we grotere problemen voorkomen en zorgen dat deze jongeren snel weer lekker in hun vel zitten.

Nog belangrijker dan problemen oplossen, is problemen voorkomen. We willen de buurtsportcoaches, jeugdwerkers en cultuurcoaches stimuleren om in gesprek te blijven met kinderen en jongeren zodat hun problemen snel zichtbaar worden en er meteen iets aan gedaan kan worden.

Op het voortgezet onderwijs zijn jeugdwerkers aanwezig om leerlingen te ondersteunen met allerlei vragen of problemen. Op het basisonderwijs ontbreekt zo iemand en komen deze taken in veel gevallen bij een intern begeleider terecht. Dat is niet wenselijk en daarom wil GroenLinks ervoor zorgen dat elke school een jeugdwerker krijgt om ook deze kinderen al vroegtijdig te helpen. Waarden: laagdrempelig, op elke basisschool, er gewoon zijn voor de kinderen, ze moeten zo binnen kunnen lopen. Een coach met wie je kunt praten.

Goed onderwijs is belangrijk

Iedereen verdient een goede start in een gezonde omgeving. Met onderwijs dat talenten ontwikkelt. Hierbij gaat GroenLinks uit van menswaarden: aandacht, tijd, vertrouwen en kwaliteit.

Om goed te kunnen leren als kind heb je onder andere een goed schoolgebouw nodig; een duurzaam gebouwd of gerenoveerd gebouw. En het liefst met voldoende groen eromheen. Onderwijs moet zeker op de basisschool ook dichtbij zijn. GroenLinks wil kwalitatief goed onderwijs in de dorpen behouden. Daarvoor moeten samenwerking en fusies van basisscholen en schoolbesturen worden bevorderd, soms over de randen van levensbeschouwing heen. Christelijk en openbaar onderwijs moeten elkaar meer opzoeken.

De dorpshuizen en wijkgebouwen staan de laatste jaren onder druk. Het bezoek neemt hier en daar af en er zijn binnenkort veel kosten te verwachten voor groot onderhoud. Daarom wil GroenLinks dat we ook slim kijken hoe we de functies van ontmoetingsplaats en school kunnen combineren om kosten te besparen. Met als resultaat dat de onmisbare ontmoetingsfunctie blijft behouden.

Bedrijven staan te springen om goede mbo-ers. De gemeente kan helpen te zorgen voor een goede koppeling tussen onderwijs en werk. Door actief bedrijven en mbo-ers uit de gemeente bij elkaar te brengen. En bijvoorbeeld actief op zoek te gaan naar stageplekken. De gemeente als mediator tussen onderwijs en bedrijven.

Laaggeletterdheid is een groot maatschappelijk probleem. Ongeveer tweeënhalf miljoen Nederlanders kunnen niet goed genoeg lezen en schrijven. Ook in onze gemeente komt dat voor. GroenLinks wil dat de gemeente ambitieus beleid ontwikkelt en dit uitvoert. De bibliotheken zijn belangrijk hierbij en verdienen onze steun.

Een inclusieve samenleving = een samenleving waar iedereen meedoet

Jezelf kunnen zijn is voor iedereen belangrijk en op scholen wordt daarvoor de basis gelegd. Kinderen en jongeren ontdekken wie ze zijn. Maar ze krijgen daar ook te maken met pesten of zelfs discriminatie. Dit komt vaak voort uit onbegrip. Daarom wil GroenLinks de komende vier jaar inzetten op het uitbreiden van de LHBTI+-voorlichting.

GroenLinks zet zich voluit in voor een slagvaardig LHBTI+beleid en diversiteitsbeleid in onze gemeente. De achterstand die wij als Regenbooggemeente de afgelopen perioden hebben opgelopen bij de informatie en voorlichting op scholen wordt daarbij met prioriteit ingelopen. Aanbieders van deze voorlichting (organisaties én inwoners) worden door de gemeente facilitair en financieel ondersteund.

Hetzelfde geldt voor nieuwkomers in Nederland. Leren van elkaars culturen en begrip hebben voor verschillen vindt GroenLinks belangrijk. Nederlands leren en inburgeren is heel erg belangrijk, voor volwassen nieuwkomers én voor hun kinderen, zodat zij mee kunnen doen in onze maatschappij. GroenLinks wil ook hier dat er ambitieus beleid komt dat er vol op inzet dat zij dit zo snel en zo goed mogelijk kunnen doen.

CRONCREET WIL GROENLINKS:

Dat de gemeente structureel met jongeren in overleg gaat over de zaken die hen aangaan, zoals jeugdzorg, jongerenwerk, wonen en werk. Bij voorkeur in de vorm van een jeugdraad.

Samen met de gemeente, zorgaanbieders, onze jeugd en hun ouders onderzoeken hoe de wachtlijsten bij de jeugdzorg opgelost kunnen worden.

De gemeente schulden van jongeren overneemt en een gunstige betalingsregeling treft. Zo kunnen ze met een schone lei verder met hun leven.

Dat alle leerlingen toegang hebben tot duurzaam schoolgebouw

Schoolgebouwen multifunctioneel inzetten als ontmoetingsplaats.

Laaggeletterdheid ambitieus aanpakken door de actieplannen die er al zijn versneld uit te voeren.

Dat iedereen zichzelf kan zijn door met name meer LHBTIQ+-voorlichting.

Dat alle geschreven teksten die de gemeente maakt, geschreven worden op zo'n manier, dat iedereen deze kan begrijpen (B1-niveau)

GROENLINKS: KIEZEN VOOR ELKAAR

Democratie in de steigers

Onze democratie is iets om trots op te zijn. Het recht om mee te praten, je stem uit te brengen of om zelf te worden gekozen, is niet vanzelfsprekend. Daar is hard voor gevochten, een strijd die tot op de dag van vandaag doorgaat. Maar onze democratie vraagt om onderhoud. Te veel mensen voelen zich onmachtig en hebben geen plek om mee te praten en mee te beslissen. GroenLinks zet zich in voor het versterken van de democratie voor iedereen. Dat betekent dat de gemeente voldoende budget vrijmaakt voor wijk- en dorpsbesturen. Zij zorgen voor een lokaal gedragen visie en adequate plannen voor eigen wijk of dorp. De gemeente helpt met ondersteuning en deskundigheid, wanneer vrijwilligers daar om vragen. Democratie begint, waar inwoners hun betrokkenheid kunnen vertalen in eigen plannen, uitgevoerd met diezelfde bewoners aan het roer. De gebiedsontwikkeling van de dorpen Folsigare, Ijsbrechtum en het industrieterrein Hemmen³ samen met omwonenden verdient navolging.

GroenLinks heeft zich in de gemeenteraad sterk gemaakt voor burgerparticipatie. Dat betekent dat we geen besluiten nemen, zonder bewoners vanaf het begin mee te nemen in plannen, die hun gemeenschap of leefomgeving direct aangaan. Meerdere projecten in de afgelopen periode laten zien, dat samenwerking tussen gemeente (politiek en ambtenaren) en inwoners naar betere en breed gedragen oplossingen leiden. Het behoud van het zwembad in Bolsward en het Modelspoor museum in Sneek en de aanpak van Kultuerhús Klameare zijn hiervan goede voorbeelden. GroenLinks wil deze werkwijze vaker inzetten in de Omgevingswet. Zeker als het gaat om het realiseren van woonprojecten, eventueel gecombineerd met zorg, seniorenwoningen of gezamenlijk bouwen binnen een (op te richten) wooncoöperatie.

Right to challenge

Bewoners kunnen zelf het initiatief nemen om een publieke dienst uit te voeren, als zij vinden dat het beter kan of anders moet. Bewoners krijgen ook de middelen om die verantwoordelijkheid waar te maken. Alleen zo kunnen bewoners taken overnemen van de lokale overheid. Het groenonderhoud in de eigen buurt bijvoorbeeld, of de mogelijkheid Wmo-taken (gedeeltelijk) over te nemen. Los van het Right to challenge zal de gemeente moeite blijven doen om bewoners actief te betrekken bij plannen en besluitvorming over die plannen. GroenLinks pleit voor een levende en levendige democratie. Het stimuleren van samspraak, juist op lokaal niveau, waar mensen (burgers en bestuur) elkaar nog kunnen kennen. De deur staat open.

Waar je elkaar ontmoet

Mensen zijn sociale dieren. We hebben elkaar nodig. We hebben dus ook plekken nodig waar we elkaar toevallig of minder toevallig tegenkomen. Plekken voor ontmoeting en contact. In de openbare ruimte, maar ook meer georganiseerd, in dorpshuizen, bibliotheken en wijkcentra. Zij zorgen voor sociale samenhang, actieve betrokkenheid van bewoners en bieden mogelijkheden voor nieuw, ook duurzaam initiatief. Laagdrempelige voorzieningen, waar iedereen zich welkom weet.

Bibliotheken vervullen een belangrijke rol in onze samenleving op het gebied van cultuur, onderwijs en welzijnswerk. Met een aanbod dat voor iedereen bereikbaar is helpt het mensen vooruit. Het Taalhuis voor laaggeletterden, computerlessen, de Regelhulp en het Repaircafé vinden allemaal onderdak in de bibliotheek. Initiatieven die ons verder brengen naar een inclusieve gemeenschap, een gemeente waarin iedereen meetelt en mee kan doen.

Kunst en cultuur

Een sociale en open gemeente is gebaat bij een bruisende culturele sector. Kunst en cultuur verrijken ons leven, geven glans aan het bestaan en brengt mensen met elkaar in verbinding. Musea, bibliotheken en culturele vorming zijn onmisbare basisvoorzieningen, die blijvende steun vanuit de gemeente verdienen. GroenLinks pleit voor diversiteit en bereikbaarheid van kunst en cultuur in dorpen en wijken. GroenLinks waardeert de inzet van vrijwilligers en steunt de amateurkunst, de kurk waarop veel dorpen en wijken drijven.

Sport en bewegen

Sport en bewegen brengt jong en oud samen en helpt ons gezond te blijven. Levende verenigingen met goede voorzieningen voor sport en recreatie zijn daarvoor onmisbaar. Denk bijvoorbeeld aan beweegprogramma's voor jong en oud. De gemeente blijft verantwoordelijk voor goede sportaccommodaties (ook zwembaden) en speelvoorzieningen. Waar dat kan wil GroenLinks samenwerking tussen sportverenigingen stimuleren om maximaal en effectief gebruik te maken van accommodaties. Sporten is gezond en een mogelijkheid om mensen te ontmoeten en sociale contacten op te doen. Daarom willen we sporten stimuleren en de omgeving zo inrichten dat ontmoeting, bewegen, ontspannen en sport hierin mogelijk zijn. Vooral kinderen moeten kunnen sporten, ook als hun ouders niet veel geld hebben. Op sportverenigingen doen kinderen spelenderwijs sociale vaardigheden op en leren ze samenwerken aan gezamenlijke positieve doelen.

CONCREET WIL GROENLINKS:

Dorps- en wijkvisies gebruiken als uitgangspunt voor beleidsvorming binnen de gemeente. Van onderop zoeken naar slimme oplossingen waarbij we gezamenlijk gebruik van voorzieningen stimuleren.

Voldoende budget reserveren voor initiatieven en uitvoering van dorps- en wijkplannen en voor sportieve- en culturele plannen na de coronacrisis.

Het Right to challenge actief promoten, het recht om de gemeente uit te dagen op alle mogelijke beleidsterreinen: naast groenbeheer ook zorg, mobiliteit, brugbediening, onderhoud publieke ruimte, enzovoort.

Het bibliotheekwerk blijvend ondersteunen en ruimte bieden voor hun veranderende positie in de lokale samenleving.

Investeren in de inrichting van de leefomgeving zodat die uitnodigt tot beweging, spelen en ontmoeten.

Amateurkunst blijvend stimuleren, o.a. door bij te dragen aan amateurfestivals met combinaties van muziek, toneel, dans en beeldende kunst.

Een solidair minimabeleid: gezinnen met een minimuminkomen moeten kunnen blijven meedoen aan sport en cultuur.

Verenigingen ondersteunen met geld en kennis, zodat ze aan de slag kunnen met onderwerpen als verduurzaming en inclusie. Iedereen moet mee kunnen doen, ook mensen met een fysieke of verstandelijke beperking (CP-teams en G-teams).

De inzet van buurtsportcoaches en cultuurcoaches op de lange termijn garanderen

Deelname van alle kinderen aan cultuur en sport bevorderen door samenwerking van de gemeente met landelijke en provinciale cultuur- en sportfondsen.

GROENLINKS: KIEZEN VOOR HET FRIES

Taal is een belangrijk onderdeel van communicatie. Zonder taal geen communicatie en geen cultuur. Je kunnen uitdrukken in de taal van je hart is daarbij belangrijk. Het Fries heeft een bijzondere positie: het is de tweede Rijkstaal, het is verankerd in het Europees Handvest voor Regionale Talen, het Rijk en de Provinsje Fryslân hebben een bestuursakkoord (BFTK) en bij de herindeling is er door meerdere gemeenten in Zuid Friesland en Provinsje Fryslân een bestuursakkoord gesloten. Tenslotte zijn alle Friese gemeenten op grond van de Wet Fries Taalgebruik verplicht Taalbeleid vast te stellen.

Om de taal en cultuur te bevorderen leggen Rijk en Cultuur iedere vier jaar hun ambities vast. Die ambities hebben betrekking op 4 gebieden. De ambities vormen de basis voor het beleid van gemeenten. Daarom is het belangrijk dat bij iedere aanpassing van het BFTK (iedere vier jaar) ons eigen Fries Taalbeleid afstemmen op de hernieuwde afspraken.

Een groot deel van onze inwoners spreekt Fries. Het is daarom belangrijk dat de gemeente als organisatie zelf actief Fries gebruikt in haar uitingen en haar inwoners in staat stelt om in het Fries met de gemeente te communiceren. Ook stimuleren we het gebruik van Fries in alle onderdelen van onze gemeenschap: VVE en kinderopvang, op scholen, in vrijwilligersorganisaties en welzijns- en zorginstellingen, in winkels, horeca en recreatie-ondernemingen. Het gebruik van Fries mag niet leiden tot uitsluitingen. De gemeente communiceert dus bij voorkeur in beide landstalen: in het Fries en in het Nederlands.

CONCREET WIL GROENLINKS:

Naar inwoners en raad actief terugkoppelen hoe het beleid t.a.v. het gebruik van de Friese taal wordt nageleefd.

Binnen de eigen gemeentelijke organisatie de vanzelfsprekendheid van het gebruik van de Friese taal bevorderen, en het actief bevorderen van cursussen in het gebruik van het Fries.

Dat wij als gemeente actief communiceren in het Fries, zowel intern als extern, op alle kanalen die hiervoor gebruikt worden.

Activiteiten stimuleren van inwoners of organisaties die gebruik van het Fries of de Friese cultuur bevorderen.

Samenwerken met de Provinsje Fryslân en andere gemeenten om het Fries, Hylpers en het Stadsfries als levende taal te stimuleren en de Friese taal en cultuur te behouden. Bij aanpassing van het BFTK laten we het eigen Fries Taalbeleid hierop aansluiten.

De Fryske Kultuerpriis in stand houden.